אי דליכא לאישתלומי מיניה ליעכב תורא בזוזיה א)דאמרי אינשי מן מרי רשותיך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאישתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות בתר רובא אזלינן ורובא לרדיא זבני ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רובא [א]באיסורא ב)[ב]בממונא לא: (סימן אשה ועבד שור שורין ופירות): מיתיבי ג)האשה שנתאלמנה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך [ג]אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי לימא הלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישאות ד)אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישאות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא אי כל הנישאות בתולות יש להן קול כי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו אלא רוב הנישאות בתולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא ת"ש ה)[ד]המוכר עבד לחבירו ונמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו [ה]לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך רישא מאי

אי דליכא לאישתלומי מיניה. אומר ר"י דשפיר גרס אי דליתנהו להנהו זוזי[א] ומה שהקשה ר"ש מההיא דבבא קמא (דף ט.) לאו פירכא היא דמצינא למימר דקיימא לן כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע דאית להו התם (דף ז:) דכל מילי מיטב הוא אפילו אית ליה זוזי יהיב ליה אפי' סובין ואע"ג דבע"ח אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה בשאר מילי כדאמר בהכותב (כתובות דף פו. ושם) דאמר האי מאן דאית ליה ארעא וזוזי ויש עליו כתובת אשה ובעל חוב לבעל חוב מסלק בזוזי ולאיתתא בארעא כו' וקאמר נמי התם ודאי דאמריתו משמיה דרב נחמן האי מאן דמסיק זוזי בחבריה ואית ליה ארעא ולית ליה זוזי דא"ל זיל וטרח וזבין ואייתי זוזי א"ל ההוא תולה מעותיו בעכו"ם הוה והוא עשה שלא כהוגן לפיכך עושין לו שלא כהוגן משמע כשיש לו זוזי צריך ליתן לו זוזי ונוכל לחלק בין לוקח דהכא לבע"ח דהתם אדעתא דפרע ליה זוזי אוזפיה אבל לוקח דהכא דהוי טעות[ב] לא משלם ליה זוזי כי ליתנהו להנהו זוזי אפילו אית ליה זוזי אחריני דכשהוציא אותן מעות הוי כמו מזיק מעות של חבירו והוי דינו כנזקים[ג] וה"ר חיים כ"ץ זצ"ל פירש דאפילו בע"ח אע"ג דאית ליה זוזי לא משלם ליה אלא מה שירצה דכל מילי מיטב הוא דלא עדיף מנזקין דהא נזקין מדאורייתא מעידית מה שאין כן בבע"ח וההוא דהכותב ה"פ ההוא תולה מעותיו בעכו"ם הוה פירוש מעיקרא כששאלו ממנו אמר שכל נכסיו של עכו"ם הן הקרקע הן דברים אחרים ועכשיו אומר שקרקע זו שלו והלכך לפי שעשה שלא כהוגן אומרים לו שימכרנה שמא אינה שלו אלא של אחר ורוצה לפטור עצמו בממון אחרים לכך אומרים לו כיון שאתה אומר שהיא שלך מכור אותה והבא מעות והא דאמר התם לבע"ח מסלק בזוזי התם ודאי מאחר שיש לו זוזי מוטב שיתן זוזי לבע"ח מלאשה כדמסיק התם יותר משהאיש רוצה לישא כו' והכא אי איתנהו להנהו זוזי צריך להחזירם כיון שהוא מקח טעות ולא דמי להלואה דהלואה להוצאה ניתנה ומרגלא בפומיה דר"ת דג' דינים יש בבע"ח אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה אלא בזוזי ואי לית ליה לא אמרינן ליה טרח ואייתי זוזי אבל בנזקים אפילו אית ליה מצי לסלוקי במאי דבעי דכל מילי מיטב הוא כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע[ד] ובפועל אפילו לית ליה זוזי א"ל זיל טרח ואייתי[ה] זוזי דתנן בהבית והעלייה (ב"מ דף קיח.) השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש וא"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ואפילו לית ליה זוזי דהא אמר בגמרא דאיצטריך לאשמועינן דלא נימא ממרי רשותך פארי אפרע והיינו היכא דלית ליה זוזי דבעל חוב אי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי כדאיתא[ו] בהכותב. רבינו תם:

ואמאי לימא הלך אחר רוב נשים כו'. וא"ת נימא דנאמן במיגו דאי בעי אמר פרעתי ועל כרחך בדליכא כתובה איירי דאי איכא כתובה ניחזי מאי דכתב בה וי"ל דאליבא דרב קיימי דאמר בשילהי הכותב (כתובות דף פט. ושם) דגט גובה עיקר כתובה גובה תוספת: **וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא.** ואם תאמר דתנן בפרק ב' דכתובות (דף כח. ושם) אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן זכורני בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע ואמר בגמרא מאי טעמא כיון דרוב נשים בתולות נשאות גלויי מילתא בעלמא הוא והשתא לרב היכי דמי אי דאית לה קול למה לי עדים כדפריך הכא ואי דלית לה קול אמאי הוי גלויי מילתא בעלמא הא איתרע לה רובא כדאמר הכא והיכי מפקי ממונא בקטן וגדול שעמו וליכא למימר דבהך עדים קטן וגדול שעמו הוי הקול דהא פריך הכא מדליכא קלא הני סהדי שקרי ניהו ולא אמר דההך סהדי היינו הקול ולשמואל דלא אזיל בתר רובא אתי שפיר דאע"ג דאיכא רוב גמור אכתי צריך לגלויי מילתא ויש לומר דאע"ג דאיתרע לה רובא מכל מקום רובא דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מרוב הנישאת בתולה יש לה קול וסגי בגלויי מילתא בעלמא:

קוביוסטוס. פרש"י בכל מקום גונב נפשות והכא לא משמע הכי דמסיק דכולהו הכי איתנהו אטו כולהו גונבי נפשות ניהו[ז] ומיהו בפ"ק דבכורות (דף ה. ושם) אין להקשות לפירושו דאמרינן גבי שקלים שאל קונטרקוס את רבן יוחנן בן זכאי משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או שאינו בקי בחשבונות היה[ח] דכיון שהשקלים היו כנגד ישראל קורא אותו כאילו גונב נפשות ונראה כפר"ח דמפרש קוביוסטוס משחק בקוביא[ט] והא דאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף צא:) דאמר ליה יעקב למלאך וכי גנב אתה או קוביוסטוס אתה שאתה מתיירא מן השחר יש לישב נמי לפירוש רבינו חננאל דלפי שחייב לכמה בני אדם[י] ואין לו מה לשלם מתיירא פן יתבעוהו[יא]: **לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך.** מכאן קשה לפ"ה שפירש בפרק אע"פ (כתובות דף נח. ושם) גבי הא דפריך אלא מעתה עבד כהן שלקחו מישראל לא יאכל בתרומה משום סימפון ומשני סימפון בעבדים ליכא דאי מאברא הא קא חזי ליה ואי מגוואי מאי איכפת ליה למלאכה קא בעי ליה כו' מאי אמרת ליסטים מזויין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו פי' וסבר וקיבל ואי אפשר לומר כן דבהדיא אמר הכא דהוה מקח טעות ומפרש התם ר"ת דהנהו קלא אית

אי דליכא. מעות מלוות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה דמוכר אמאי אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר השור ליעכב תורא עצמו בזוזי: **דאמרי אינשי כו'.** מקרא נפקא לן בפ"ק דבבא קמא (דף ט.) דאמר רב הונא או כסף ישלם או מיטב שדהו ואיתיביה רב נחמן לרב הונא ישיב[ו] לרבות שוה כסף ומשני הב"ע בדלית ליה מעות מלוות דלית ליה פשיטא מהו דתימא אמרינן זיל טרח וזבין ואייתי ליה קמ"ל: **רשותך.** האיש אשר אתה נושה בו: **פארי.** סובין בשוויהן: **לא צריכא דאיכא.** מעות מלוות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה. פירש ר"ח דשמעינן מינה דהיכא דאית ליה מעות ללוה לא יכול לדחויי למלוה לאפרועי מאשר נכסים דבעו שומא אלא זוזי הוא דפרע ליה ולא דמי למאן דלית ליה זוזי דשיימי ליה בי דינא מנכסיה ויש מי שאומר היכא דאיתנהו לזוזי דמי זה השור בעינייהו וצריכא עיון כן פר"ח ולא נהירא לי האי לישנא בתרא כלל דמה לי הני מה לי אחריני כדפרישית מילתיה דרב הונא דלא אמרינן ישיב לרבות שוה כסף אלא היכא דלית ליה זוזי: **ורובא.** דשוורים לרדיא זבני: **באיסורא.** כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת בשר נבילה דאמרינן בנמצא הלך אחר הרוב[ז]: **לא אזלינן בתר רובא.** אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה: **האשה שנתארמלה.** וטוענת אבדתי כתובתי א"נ במקום שאין כותבין כתובה כדמפרש בכתובות[ח]: **בתולה נישאתי.** ויש לי מאתים: **אלמנה נשאתיך.** ואין לך אלא מנה: **שיצאה.** מבית אביה לבית בעלה כשנכנסה לחופה: **בהינומא.** קלתא דמנמנמא ביה כלתא או ראשה פרוע בשוק בשעת כניסה לחופה שכן דרך הנישאות בתולות: **כתובתה מאתים.** ואע"פ שאין לה עדים מעידים על בתוליה ואין יודעין אם נישאת בתולה או בעולה: (א) **כתובתה מנה.** דהמוציא מחבירו עליו הראיה: **ורוב נשים.** שבעולם שנישאות לבעל בתולות הן. אלא ודאי בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא אחר המוחזק כשמואל וקשיא לרב: **ומיעוט אלמנות.** וזו איכא למימר דמן המיעוט היא הואיל ואין לה קול כדמפרש ואזיל: **כי איכא עדים.** שיצאה בהינומא מאי הוי מאחר שהן עצמן אין יודעין אם ניסת בתולה או אלמנה נמצא דאין כאן קול כלל: **סהדי שקרי.** ולא ראוה יוצאת בהינומא: **יש לה קול.** מתוך שיש שמחה בנישואי בתולה נזכרים בה בני אדם: **איתרע לה רובא.** דבתולות נישאות דרובן יש להן קול מכחיש כחו של אותו רוב וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי המוציא מחבירו עליו הראיה: **נמצא שהיה גנב.** קודם לכן גונב ממון: **קוביוסטוס.** גונב נפשות: **הגיעו.** ללוקח ואין כאן מקח טעות: **לסטים מזויין.** הורג נפשות וסופו ליהרג: **או מוכתב למלכות.** ליהרג: **הרי שלך לפניך.** דגברא קטילא זבין ליה: רישא

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' יא ופ"ח מהל' סנהדרין הל' יא סמג עשין לא ולאוין קמא טוש"ע ח"מ סי' יט סעיף א בהג"ה וטוש"ע י"ד סי' קי ס"ג:

ה ב מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' ה סמג לאוין קפא טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף כג:

ו ג מיי' פט"ז מהל' אישות הל' כה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' צו סעיף טו:

ז ד ה מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' יג ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג לאוין קפא טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף י:

רבינו גרשום

אי דליכא לאשתלומי מיניה. שאין למוכר שור אחר שראוי לרדיא והדמים כבר הוציאם. מאי טעמא דרב דאמר מקח טעות וחוזר מוטב ליה למשקליה לתורא מידיה דמרא בזוזיה דאמרי אינשי ממרי רשותך וכו'. לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה. והכא פליגי. רב דאמר הרי זה מקח טעות דרובא דעלמא לרדיא זבני וצריך לטרוח מוכר שימכור שור זה וליקח שור לרדיא ויתן ללוקח. ושמואל אמר הואיל דאיכא נמי גברא דזבן להכי ולהכי ואייקר בשרא וקם בדריא מצי אמר ליה מוכר לשחיטה מכרתיו לך דכי אזלינן בתר רובא לענין איסורא. כגון תשעה חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי כלומר כיון דאותה חנות נבילה קבוע ביני הני אידך חנויות המוכרות בשר שחוטה הני החנויות שכל חצי החנויות מוכרות בשר נבילה ואסור. ובממונא הלך אחר הרוב דכל דפריש מרובא פריש אבל גבי ממונא לא אזלינן בתר רובא ואמטול הכי אם רוצה לוקח להוציא מן המוכר יביא ראיה דלרדיא זבין: היא אומרת. אם נתגרשה: בתולה נישאתי. יש לי כתובה מאתים: והוא. הבעל: אומר: אלמנה נשאתיך. ואין לך כתובה אלא מנה. ואם נתארמלה טענו לה הכי יורשי הבעל כדמפרש במס' כתובות (א) קרתא דמנמנמא ביה כלתא. שהיו עושין לכלה כעין יריעה סביב לה ותמן מנמנמא: וראשה פרוע. שהיו שערותיה נראין מתחת הצעיף שלה הפרוש על ראשה שכך נוהגין לבתולה. טעמא דאיכא עדים דבתולה נשאת משום הכי כתובתה מאתים הא ליכא עדים לא אם איתא דאזלינן בתר רובא דממונא אמאי אזלינן הכא בתר עדים. לימא הלך אחר רוב נשים ורוב נשים בתולות נישאות. אלא ש"מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא קשיא לרב: אמר רבינא. לעולם אזלי' בתר רובא דממונא והכא מאי טעמא לא משום דאיכא למימר כו' וזו הואיל ואין לה קול. איכא למימר מן המיעוט היא ואתרע לה רובא ומשום הכי אזלינן בתר עדים אבל בעלמא אזלינן בתר רובא: ומקשינן אי כל הנישאות יש להן קול. כי איכא עדים שיצאת בהינומא מאי מהני והאיכא למימר מדלית לה קול הא דאשתכח סהדי שקרי ניהו וסהדותא דשיקרא הוא דמסהדי על הא דיצאה בהינומא. דהואיל דאין לה קול מעולם לא ב) היה ואמאי אזלינן בתר עדים. וכתובתה מאתים. אלא תריץ הכי רוב הנישאות בתולות יש להן קול ומיעוט אין לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע ליה רובא משום הכי אזלינן בתר עדים דאיכא למימר הא ודאי מן המיעוט היא ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא דאיכא למימר כדמפרש אבל בעלמא ודאי אזלינן בתר רובא: גנב. שהוא גונב ממון: קוביוסטוס. גונב נפשות: הגיעו. ללוקח דלא מצי למיהדר ביה: לסטים מזויין. הורג נפשות: מוכתב למלכות. חייב מיתה: רישא

א) חסר כאן וצ"ל אם יש עדים שיצאה בהינומא. מפורש בכתובות קרתא וכו'. ב) צ"ל מעולם לא יצאה בהינומא בעת נישואין.

מסורת הש"ס

א) ב"ק דף טו: ב"מ דף קיח., ב) [ב"ק כז: ועי' תוס' שם ד"ה קמ"ל], ג) כתובות טו:, ד) [שם טז.], ה) [קדושין יא:, כתובות נח: תוספ' ד"ז], ו) [שמות כא], ז) [נדה יח.], ח) [דף טז:]

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה כתובתה מאתים וכו' בעולה הס"ד ואח"כ מ"ה הא ליכא עדים כתובתה מנה:

מוסף רש"י

מן מרי רשותיך. מבעל חובך, פארי אפרע. אפילו נותן לך סובין קבלם (ב"מ קיח.). בממונא לא. לא אמרינן בתר רובא זיל ולחרישה קנאו והוי טעות, אלא אמר המוציא מחבירו עליו הראיה ויכול לומר לשחיטה מכרתיו לך (ב"ק כז:). האשה שנתארמלה או נתגרשה (כתובות טו:). והוא אומר לא כי. אנתגרשה קאי, ולאלמנה היורשין אומרים לה אלמנה נשאך אבינו, ואין לך אלא מנה, ושטר הכתובה אבד (שם). אם יש עדים. על טענתה שיצאה מבית אביה לבית בעלה בהינומא (שם). וראשה פרוע. איצטריכא"ל, שערה על כתפה, כך היו נוהגין להוציא את הבתולות מבית אביהן לבית החתונה (שם). וכל הנישאת בתולה יש לה קול. והכל יודעים שיצאה בהינומא (שם טז.). וזו הואיל ואין לה קול. שאין מעיד עליה שיצאה בהינומא (שם טז:). כי איכא עדים מאי הוי. כיון דמוקי דים לה קול הרבה היו יודעין (שם). הגיעו. הרי הוא שלו, דפתח עבד גנב הוא (קדושין יא. וכעי"ז כתובות נח.).

מוסף תוספות

א. כלומר המעות שנתן הלוקח למוכר, ולגרסא זאת אפי' יש למוכר מעות מצד אחר כל שהוציא אותן מעות בעצמן שקבל מן הלוקח אין מחייבין אותו ליתן לו מעות אלא שם לו מנכסיו. רשב"א. ב. [ו]לא על דעת להחזיר לו מעות לקח. רשב"א. ג. [אבל] אי דאיתנהו לזוזי, דידיה ניהו כיון שאין מקחו מקח. רמב"ן. ד. אלא דאם שם לו קרקע דינו בעידית דכתיב (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם ואם במטלטלין אפי' סובין דכל מידי איקרי מיטב. רשב"א. ה. דמשום כדי חייו דפועל אמרינן ליה זיל טרח וזבין. ר"ן. ו. דאי בדאית ליה זוזי פשיטא דאטי גרוע פועל מבעל חוב. רשב"א. ז. ועוד דמוכתב למלכות הוא זה. רשב"א. ח. ומה ענין גונב נפשות לחסרון השקלים. תוס' קידושין יא. ט. ומה שאמרו בחשבון הפקודים משה רבכם קוביוסטוס הוה ה"ק ליה שמא משחק במקצת כסף הפקודים בקוביא. רשב"א. י. לפי שדרך משחקים בקוביא ללות מעות. ר"ן. יא. ולפיכך מתיראין מן השחר שלא ימצאו אותם בעלי חוב. שם.

מאי טעמא לאו משום דרובא הכי איתנהו לא [א]כולהו הכי איתנהו ת"ש (א) שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה או אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע לולד ואמאי לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה התם משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה אתא ומביעתותא הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין לימא כתנאי שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו אע"פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מועד לישוך [ב]אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו (ג)רבי אחא אומר [ג]גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו לימא רב דאמר כר' אחא ושמואל דאמר כתנא קמא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא התם אלא דלא אזלינן בתר חזקה אבל בתר רובא אזלינן ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר' אחא עד כאן לא קאמר ר' אחא התם אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל (א) בתר רובא לא אזלינן ת"ש [ה]המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפי' זרע פשתן אינו חייב באחריותן מאי אפי' לאו אפילו זרע פשתן דרובא לזריעה זבני ואפ"ה לא אזלינן בתר רובא תנאי היא דתניא המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבי יוסי אומר נותן

רישא מאי טעמא. הגיעו והלא אין לך מום גדול מגנב או קוביוסטוס ואפ"ה קנה לוקח ואע"ג דלא קבל עליו מומין בפירוש: **לאו משום דרובא.** עבדי הכי איתנהו גנבים או קוביוסטוסין ולדעת כן קנאו הלוקח וכמי שקבל עליו דמי אלמא בממונא אזלינן בתר רובא וקשיא לשמואל דכיון דלא אזיל בתר רובא כפלגא ופלגא דמי וא"כ אמאי הגיעו הרי לא היה יודע הלוקח שהיה בו מום זה וסתם לוקח אעבד שפירא יהב זוזי כדאמר נמי לקמן [צד.] אפירי שפירי יהב זוזי ומום מבטל כל מקח וממכר היכא דלא נודע ללוקח: ומשני **לא כולהו הכי איתנהו.** גנבים וכמאן דאמר ליה מוכר בהדיא דמי שהרי יודע לוקח שהוא גנב: **ונמצא עוברה בצדה.** ואין ידוע לב"ד ולא עדים יודעין אבל הם יודעין דלא קתני ואינו יודע והכי אמרינן בשנים אוחזין (ב"מ דף ג:) ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס אפילו ברי וברי כו': **אם עד שלא נגחה.** השור ילדה ופטור בעל השור: **משלם.** בעל השור: **חצי נזק לפרה.** דשור תם משלם חצי נזק: **ורביע נזק לולד.** משום דחצי נזק דולד הוי ממון המוטל בספק וחולקין ואליבא דסומכוס מוקמינן לה התם. ולרב קפריך ואמאי חשיב ליה ממון המוטל בספק אליבא דרב דאזיל בממונא בתר רובא לימא הלך אחר רוב פרות שיולדות בן קיימא ואינן מפילות ופרה זו מן הרובא היתה והיה לה לילד בן קיימא כרוב פרות דעלמא והלכך ודאי השור נגחה בעודה מעוברת ומתוך כך הפילה וליחייב בעל השור חצי נזק לולד אלא ודאי רובא בממונא לאו כלום הוא אלא כי פלגא ופלגא דמי והלכך קאמר סומכוס חולקין דהוי ממון המוטל בספק. ומיהו בדשמואל מודי סומכוס דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה שהרי לא נולד ספק במעשה כי הכא כדפרישית לעיל שהרי הדבר ידוע היאך היה המכר ולא הוי ממון המוטל בספק אלא כשנולד ספק בדבר שאין ידוע היאך היה המעשה: ומשני **התם משום דמספקא לן כו'.** כלומר לעולם בממון הלך אחר הרוב והתם היינו טעמא דחשיב ליה ממון המוטל בספק משום דכי נמי אזלינן בתר רובא אכתי איכא ספיקא בהך נגיחת שור למפטריה דאיכא למימר מקמה כנגד פניה אתא השור ונגחה ומחמת ביעתותא קודם נגיחה הפילה שכך דרך להפיל מחמת פחד כמו מחמת נגיחה ממש וקי"ל (ב"ק דף נו.) המבעית חבירו פטור מדיני אדם וכ"ש בהמתו המבעתת לבהמת חבירו דגרמא בניזקין פטור: **מאחורה.** ליכא ביעתותא דהא לא חזיא ועד דנגח לה אינה מפלת. והלכך איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי הוי ממון המוטל בספק וחולקין: **שור שהיה רועה ונמצא שור כו'.** ולא גרסי' על גב הנהר ובתוספתא [ב"ק פ"ג ה"ו] לא גרסי' ליה ופירוש תינוקות היה. והאי דנקט שהיה רועה משום דדרך שוורים הרבה להיות לשם ואיכא לספוקי בשוורים טובא: **שזה.** המת מנוגח: **אין אומרים כו'.** דרבנן לא אזלי בתר אומדנא ואפי' ממון המוטל בספק לא הוי לשלומי פלגא דמאן לימא לן שזה נגחו הואיל ואיכא שוורים אחרים ולא דמי לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין אנו יודעין אם נגח את הולד אם לאו ואפ"ה מחייבינן ליה פלגא דהתם היינו טעמא שהרי רואין שנגח את הפרה והעמד פרה על חזקתה והשתא הוא דילדה בשעה שאנו מוצאין עוברה בצדה: **ורבי אחא אומר כו'.** בתר אומדנא אזיל בדיני ממונות והכי אמרינן בסנהדרין בפרק אחד דיני ממונות [לז:]: **גמל האוחר.** עסוק בתשמיש רביעה דאמרינן בבכורות (דף ח.) לגבי תשמיש גמל אחור כנגד אחור וסתם בהמות בשעת תשמיש משתגעות ומכין זכרים זה את זה [ו] (כך שמעתיה מרבינו זקני מ"כ). ואיכא דאמרי אוחר כמו נוחר ולא נהירא: **בידוע שזה הרגו.** דמוחזק הוא בשעת רביעה להכות וכ"ש בשור המועד ליגח שנגח כבר שלש פעמים ורבותא נקט גמל אוחר אע"פ שמעולם לא נגח ונשך: **וחזקה.** דהאי שור המוחזק ליגח: **כי הדדי נינהו.** דמאן דאזיל בממונא בתר חזקה אזיל נמי בתר רובא: **בתר רובא אזלינן.** דרובא עדיף מחזקה[ד] ואיכא למימר דרוב שוורים שבעולם נגחוהו ולכך פטור: **דהוא גופיה מוחזק.** וכיון דהוא עומד בצדו אזלינן בתר אומדנא [ס]אבל בתר רובא דליתיה קמן לא אזלינן: **ת"ש.** ממתני' המוכר פירות לחבירו כו'. ומשום דאיצטריך לשנויי תנאי היא אקדמיה להאי לימא כתנאי דלעיל מקמי האי ת"ש: **מאי לאו האי.** דקתני אפילו היינו רבותיה דאע"ג דרוב פשתן הנלקח בשוק לזריעה קונין אותו ואפ"ה לא אזלינן בתר רובא וקשיא לרב. וליכא לתרוצי דהאי תנא בתר רובא דאינשי אזיל כדלקמן [ע"ב] ולא בתר רוב זריעה שרוב בני אדם לוקחין פשתן לדברים אחרים למאכל ולרפואה והלכך אינו חייב באחריותן דאזלינן בתר רוב לוקחין והכי קתני אפילו זרע פשתן דסד"א ניזיל בתר רובא דזריעה וניחייב באחריותן אפ"ה אינו חייב דאזלינן בתר רובא דאינשי ולא תקשי לרב ליכא למימר הכי דאם איתא דרובא דאינשי חשוב רוב ורובא דזריעה כמאן דליתיה לא הוי ליה למיתני אפי' דממאי תיסק אדעתין למיזל בתר רובא דזריעה טפי מרובא דאינשי דליתני אפילו אלא ודאי הכי קתני אפילו זרע פשתן שהיה לנו לחייבו מן הדין משום דרובא דזריעה שהוא רוב גמור אפ"ה אינו חייב דבממונא לא אזלינן בתר רובא. ומיהו אם לא מפני שמואל גמרא הוה ליה לשנויי ע"י הדחק תנא דמתניתין אזיל בתר רובא דאינשי אבל כיון דאשכח תנאי ניחא ליה טפי לאוקומה כתנאי: **המוכר פירות לחבירו ולא צמחו.** כגון זרעוני גינה כו'. ולי נראה דלא גרסינן כלל בהך ברייתא המוכר פירות לחבירו ולא צמחו ויש ברייתא דוגמתה בתוספתא (פ"ו) דקתני המוכר לחבירו זרעוני גינה שאין נאכלין כו' זרע גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן אבל זרע פשתן דנאכל קצת לעולם אינו חייב כשמואל: נותן

אית להו וכיון דלא יצא הקול מילתא דלא שכיחא היא ולא חיישינן להכי [א] והא דאמר בהמגרש (גיטין דף פו. ושם) אתקין רב יהודה בשטרא דעבדי עבדא דנן מולדק ופטיר ועטיר מכל עירורי מלכא ומלכתא כלומר אינו מוכתב למלכות אפי' לא כתב הוי מקח טעות כדאמר הכא [ב] אלא אתקין רב יהודה משום שופרא [ג] דשטרא. ר"ת (ה):

איכא למימר מקמה אתא דמביעתותא הפילה. וסמוך מיעוטא דמפילות למיעוט דמביעותתא הפילה ואיתרע לה רובא דרוב מתעברות ויולדות והא מחמת נגיחה הפילה והוה מחלה על מחלה:

רבי אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים. הא דנקט גמל ולא נקט שור דאיירי ביה ת"ק רבותא אשמועינן דאפי' גמל שלנוע בתשמישו תלינן ביה כיון שבועט בשעה שאוחר והא דאמר בפרק כילד הרגל (ב"ק דף כד: ושם) והיכי מיעדי ליה דא"ל תורא נגחנא אית לך בבקרך איבעי לך לנטורי כולי בקרך וכשיגח רביעית הוי מועד דתלינן ביה כל הנגיחות אומר ר"י דהיינו כרבי אחא אי נמי אפילו כרבנן ומיירי שבנגיחה רביעית נודע הדבר ע"י עדים שאותו עצמו היה שנגח שלש נגיחות והא דתנן בהמניח (שם דף לה:) זה אומר מועד הזיק וזה אומר תם הזיק כו' מודה רבי אחא שיש לתלות בתם כמו במועד כיון שגם התם רודף ואמרינן המע"ה [ד]: מאן

מסורת הש"ס

א) ב"ק מו., ב) סנהדרין לז: שבועות לד. [תוספ' ב"ק פ"ג], ג) בס"א נוסף: וכ"ש גמל, ד) [קידושין פ.], ה) [וע"ע תוס' כתובות נח. ותוס' קדושין יט. ד"ה הכהן].

גליון הש"ס

גמרא ת"ש המוכר. קשה לי למה דכתבו תוס' חולין דף יא ע"ב בחד תירוצא דמוכח בבכורות דרשב"ג חייש למיעוטא. אם כן מאי פרכינן הכא הא מתקיין דכולה מתני' רשב"ג ולדידיה דאיסור חייש למיעוטא מ"מ בממון אזלינן בתר רובא. אבל לדידן דקי"ל דאזלי' בתר רובא י"ל דגם רשב"ם ד"ה דהוא גופיה קמן לא אזלינן. משמע דברובא דליתא קמן חולקין בממון אחר הרוב וכן ראיתי בתה"ד סימן ש"ד דהוכיח כן מלשון הרשב"ם הנ"ל. ולפי מלשון הרשב"ם לעיל דף צב: ד"ה בליתא, כגון ט' חנויות. משמע דבממון גם כה"ג, דהוי דליתא קמן לא אזלינן בתרה ולי"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמרא בתר רובא לא אזלינן. נ"ב עיין בקדושין דף פ:

מוסף רש"י

ונמצא עוברה בצדה. ומת, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה. ולא מת מחמת הנגיחה, או משנגחה, ומחמת הנגיחה הפילתו (ב"ק מו.). ורביע לולד. דתם חייב חצי נזק והאי ולד ספק בספק הוא וחולקין (שם). האוחר. נושך, שמעתי (סנהדרין לז:) או: בועט ברגליו, ולי נראה כשבא ליזקק לנקיבה הוא נלחם ומכה ברגליו, ולשון אוחר נופל בתשמיש גמלים דתניא בבכורות (ח.) גמל אחור כנגד אחור (שבועות לד. וכעי"ז סנהדרין שם). בידוע זה הרגו. שדרך סוסים מזויינים לכוות סוסים שבצידו (סנהדרין שם).

מוסף תוספות

א. וכיון שקנאו רשאי הוא להאכילו לאחר תרומה ומיהו אם לאחר מכאן נודע שהוא כן, בטל מקח ואומר לו למוכר הרי שלך לפניך. רשב"א. ב. ולמה לי לאתקוני הכי. שם. ג. דלא ליתו לאנצויי. רשב"א. ד. והוה ליה כמועד לגבי הך נגיחה. רמב"ן.

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' יג סמג לאוין קפח טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף י:
ט ב מיי' פ"ח מהל' נזקי ממון הל' יד סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' תח סעיף ג:
י ג מיי' שם [טוש"ע שם] וכתנא קמא שאין אומרים בידוע וכו' [רב אלפס ב"ק פרק ה דף כא:]

רבינו גרשום

מאי טעמא. הגיעו: לאו משום. דאיכא למימר דרוביהו דעבדים הכי איתנהו דגנבים וקוביוסטוסים נינהו וכשהלוקח לקחו ודאי היה ידע שפיר דהכי איתנהו וגמר וקנאו. אלמא דאזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לשמואל: ומשני לעולם לא אזלינן בתר רובא בממונא. והכא משום הכי הגיעו דכולהו עבדים הכי איתנהו ולעולם לא אזלינן בתר רובא: ונמצא עוברה בצדה. מת: משלם חצי נזק לפרה. דשור תם הוא: ורביע נזק לולד. משום דמספקא לן אי קודם נגיחה ילדה ואם לאחר נגיחה ילדה. ואם איתא דאזלינן בתר רובא בממונא אמאי לא משלם אלא רביע בלבד לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות שאין מפילות. והא ודאי מחמת נגיחה ילדה וחצי נזק מבעי ליה לשלומי לולד אלא ש"מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לרב: ומשני לעולם בעלמא אזלינן בתר רוב בממונא. והתם מאי טעמא לא משלם אלא רביע לולד משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה של פרה אתא האי שור ומביעתותי' דשור הפילה ולא קא מחייב ולא מידי לשלומי לולד כלום דמקמא נגיחה ילדה. ואיכא למימר נמי דמאחורה אתא וקא נגחה והפילה מחמת נגיחה. ובדין הוא דחצי נזק לישלם אלא משום דמספקא לן והוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין: גמל האוחר בין הגמלים. כלומר שמועד הוא לנשוך ולחרחר ולבעוט בין הגמלים: סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו. דר' אחא דאית ליה חזקה מאותו גמל דכיון דמוחזק הוא לישוך בידוע שזה הרגו אית ליה רובא (א) דכולי עלמא בתר רובא אזלינן. ות"ק דלית ליה חזקה אלא בתר רובא אזלינן דרובא עדיף מחזקה. אלא דהוא גופיה מוחזק דבגופו של גמל הויא חזקה דדרכו לישוך בין הגמלים אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא משום דבגופו של מעשה לא הוי רובא לעלמא אלא אחריני הוויין רובא לדיליה כגון המוכר שור לחבירו דלאו בדידיה הוא רובא כי באחריני דרובא לרדיא זבני ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא: דרובא לזריעה זבני. ומיעוט לאכילה לצורך רפואה ואפ"ה הכי לא אזלינן בתר רובא כי אם בתר מיעוט משום הכי אינו חייב באחריות דאיכא למימר לצורך אכילה קא זבין ליה. וקשיא לרב (דבעי) [דאזיל בתר] רובא: זרעוני גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן דודאי הואיל שאין נאכלין לצורך זריעה זבין ליה. אבל זרע פשתן אע"ג דרובן קונין אותו לזריעה אינו חייב באחריותן משום דמיעוט לאכילה קא בעי ליה ואזלינן בתר מיעוט: ר' יוסי אומר

א) נ"ל אבל בתר רובא אזלינן. דת"ק דלית ליה חזקה מ"מ ס"ל דבתר רובא וכו'.

מאן יש אומרים רשב"ג. מע"ג דקיימא לן דיש לומריס היינו ר' נתן כדאמר בסוף טוריות (דף יג.) לתסיקו ליה לר' נתן יש לומריס הכא קבלה היתה בידן דהתי יש לומריס רשב"ג וכן בפרק חזקת הבתים (לעיל דף לו:) גבי ניר דקתמר מתן יש לומריס רבי מחא ובפרק קמא (שם דף טו: ושם) פליגי יש לומריס ור' נתן גבי חיוב:

חייב מפני שהוא בנושא שכר. בהגהות קמא (ב"ק דף לט: ושם) מגיה וקתמר לימא מפני שהוא נושא שכר לפרוך מינה לר' יוחנן דאמר המס נטפא חומן שקלקל פטור כיון דעביד בהתם ומה תאמר ומעיקרא דס"ד דמיירי כך בריימא בהתם למה ליה לו להיות כנושא שכר [א] ויש לומר משום דמרבינן (ג) מפלא תמא פלא לחייב מדס המזיק על חומס כדלון [ב] מע"ג דלמו בכל חומס חייב כדאמר בהמניח (שם דף מ: ושם) דבאפלה ובקרן זוית פטור משום דחומס הוא ומאי נמי (ד) [ה] טבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול [ג] וגבי בעל חבית דאשון ובעל קורה מחרון תנן בהמניח (שם דף לב. ושם) דאס עמד פטור ובירושלמי נמי מוקי לה [ו] דאס מועד לעולם בין עד בין בין כשקדמו כליס אבל קדס הוא ובין ואס"כ בעמידו כליס אללו ושברן פטור ונטמ חומן נמי שקלקל קאמר ר' יוחנן שפטור מ"מ חומס שקרוב לפשיעה כעין מבידה חשיב ליה בהשואל (ב"מ דף לד:) קרוב לפשיעה [ד] ואדס המזיק חייב והוס ס"ד טמא חומן שקלקל הוי כעין מבידה וחייב כמו ושס שכר אבל ומאי מימ מפני שהוא נושא שכר אבל בהמס פטור והוי כעין גניבה שקרובה לחומס שהוא כעין גניבה פטור [ה]:

נותן

מפה פרוסה על גבי הפתח כל זמן שמפה פרוסה אורחין נבנסין נסתלקה המפה אין האורחין נבנסין: **מתני'** [ז]המוכר פירות לחבירו הרי זה מקבל עליו רובע טנופת לסאה תאנים מקבל עליו עשר מתולעות למאה [ח]מרתף של יין מקבל עליו עשר קוססות למאה [ט]קנקנים בשרון מקבל עליו עשר פיטסות למאה: **גמ'** תאני רב קטינא רובע קטנית לסאה ועפרורית לא [י]והאמר רבה בר חיא קטוספאה משמיה [כ]דרבה [ל]בורר צרור מגרנו של חברו נותן לו דמי זרע. משום דדובו לזריעה קא בעי לה ואזלינן בתר רובא: אמרו לו. חכמים אחריני נינהו ולא ת"ק: הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים. לאכילה ולרפואה ולא לזריעה. ואמאי חייב באחריות: מר אזל בתר רובא דאינשי. אמרו לו חכמים אזלי בתר רובא דאינשי דלאו לזריעה קא בעו להו דלאו כולהו בני שדות נינהו ומשום הכי סברי דאינו חייב באחריותה. ור' יוסי אזל בתר רובא דזריעה ורובא של זרע פשתן לזריעה עומד דבין ר' כורים של זריעה ל) ליח בהו חדא דלאכילה משום הכי חייב באחריותו נותן לו דמים של זריעה. אלא הני תנאי דאמרינן אי תנא קמא ור' יוסי דת"ק סבירא ליה אע"פ שזרע פשתן רובא לזריעה קיימי ומיעוט לאכילה אזלינן בתר מיעוט ור' יוסי ס"ל דבתר הרוב אזלינן ומשום הכי נותן לו דמי זרע: אי תנא קמא ואמרו ליה. דת"ק אזיל בתר מיעוט ואמרו ליה אזלי בתר רובא דאינשי והיינו פלוגתא דתנאי ורב סבירא ליה אי כר' יוסי אי כאמרו לו: ת"ר מכר לו זרעוני גינה שאין נאכלין ולא צמחו מהו. לכולמי כמה נותן לו המוכר ללוקח: ויש אומרים אף היציאה. שאם הוציא לתקן הזרע כולו חייב ליתן לו: מר סבר. ת"ק: דמי זרע קא יהיב ליה לחוד. ורבן שמעון סבר אף היציאה: ממאי. מצית למימר דרבן שמעון דת"ק סבירא ליה היציאה ורבן שמעון לא ס"ל אלא דמי זרע בלבד ואכתי הא דתני לעיל ויש אומרים אף היציאה לאו רבן שמעון היא: לעולם ר' שמעון היא דתני. ודקא קשיא לך ג) הא לא קשיא דכל תנא בתרא לטפויי מלתא קאתי ומטפי אף היציאה: ודלמא לעולם לאו רבן שמעון דמתני' היא משום דכולי מתני' רבן שמעון היא וכר' ג) חייב באחריות זוזרעוני גינה נותן לו דמי זרע ולא הוצאה. ואכתי יש אומרים דלעיל הי רשב"ג היא: ולא לתתן. כעין שמלתתין אותן שהקליפה שעל החיטין קולפין ומן הגרעינין גופה בלא הקליפה עושה ממנו סולת: סוברין. זהו אותו קליפה שמקלפת מעל החטין: מורסן. זהו מורסן הדק: פת ניפולין. שנופל מאליו ומתמקמק: מפני שהוא בנושא שכר. כדמפרשינן בב"ק (דף צט.)

שהוא נושא שכר עצמו: רשב"ג אומר נותן לו דמי בשתו. שעשה לו בושת שהיה סבור לאכול ועלתה בידו שלא אכל. ודמי בושת אורחיו. שלא היה להן מזומן לאכול. וכי היכי דסבירא ליה הכא דנותן לו דמים ודמי בשתו נמי הכי סבירא ליה להיכא דזבין ליה זרעוני גינה שאין נאכלין ולא צמחו דיהיב ליה הדמים של זרע ודמי הוצאתו: כל זמן שהמפה פרוסה. על גבי הפתח: אורחין נכנסין. שכך היה סימן זה מטור לזן שרצון בעל הבית שיכנסו אורחין. אבל לא היתה מפה פרוסה אין אורחין נכנסין לפי שלא היה רצון בעל הבית שיכנסו יותר: **פי'** הרי זה מקבל. הלוקח: רובע טנופת לסאה. שבסאה דרכו שיתאספ לשם רובע הקב ולא ערבו המוכר אבל יותר ערבו המוכר ואינו מקבל: עשר מתולעות למאה. כלומר תאנים מתולעים: תני רב קטינא המוכר פירות לחבירו מקבל עליו רובע קטנית שמתאסף בפירות אבל עפרורית לא: ומקשי'

נותן לו דמי זרע אמרו לו הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים מאן תנאי אילימא רבי יוסי ואמרו לו תרוייהו בתר רובא אזלי מר אזיל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ר מהו נותן לו [א]דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב"ג היא הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ב](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) אימא סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא לאו הוצאה איכא ביניהו מר סבר דמי זרע ומ"ם אף הוצאה ממאי דלמא איפכא הא לא קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודלמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ג](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) דברי רשב"ג שרשב"ג אומר [ג](זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא) זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן [ד]אלא הא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [ה][ב]המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן [ו]היה רבן שמעון בן גמליאל אומר [ז]מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג גדול היה בירושלים שהיחיד מקונס לזריעה קונס יותר ממאה הקונין למכול ולרפואה. ומיהו ת"ק דר' יוסי היינו טעמיה דודאי בתר רובא זזריעה הוא לן למיזל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ר מהו נותן לו [א]דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב"ג היא הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ב](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) אימא סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא לאו הוצאה איכא ביניהו מר סבר דמי זרע ומ"ם אף הוצאה ממאי דלמא איפכא הא לא קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודלמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ג](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) דברי רשב"ג שרשב"ג אומר [ג](זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא) זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן [ד]אלא הא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [ה][ב]המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן [ו]היה רבן שמעון בן גמליאל אומר [ז]מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג גדול היה בירושלים שהיחיד מקונס לזריעה קונס יותר ממאה הקונין למכול ולרפואה. ומיהו ת"ק דר' יוסי היינו טעמיה דודאי בתר רובא זזריעה הוא לן למיזל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ר מהו נותן לו [א]דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב"ג היא הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ב](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) אימא סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא לאו הוצאה איכא ביניהו מר סבר דמי זרע ומ"ם אף הוצאה ממאי דלמא איפכא הא לא קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודלמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ג](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) דברי רשב"ג שרשב"ג אומר [ג](זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא) זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן [ד]אלא הא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [ה][ב]המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן [ו]היה רבן שמעון בן גמליאל אומר [ז]מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג גדול היה בירושלים

גמ' תאני רב קטינא רובע קטנית לסאה ועפרורית לא [י]והאמר רבה בר חיא קטוספאה משמיה [כ]דרבה [ל]בורר צרור מגרנו של חברו נותן לו דמי זרע. שכוב פשתן שבעולם מזרע: **אמרו לו.** אינו מייב בהמריותו שהרבה בני לדם נוקנין לדברים אחרים ממכול ולרפואה וכנגד לדם אחד שקנה י' קפין לזריעה יש מהם בני לדם שקונין מיהם קפה אחת למכול ולרפואה ובתר רוב נוקנין מזלינן.

[ו]ורבי יוסי בתר רובא זזריעה אזיל שהיחיד מקונס לזריעה קונס יותר ממאה הקונין למכול ולרפואה. ומיהו ת"ק דר' יוסי היינו טעמיה דודאי בתר רובא זזריעה הוא לן למיזל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ר מהו נותן לו [א]דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב"ג היא הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ב](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) אימא סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא לאו הוצאה איכא ביניהו מר סבר דמי זרע ומ"ם אף הוצאה ממאי דלמא איפכא הא לא קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודלמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן [ג](הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן) דברי רשב"ג שרשב"ג אומר [ג](זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא) זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן [ד]אלא הא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [ה][ב]המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן [ו]היה רבן שמעון בן גמליאל אומר [ז]מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג גדול היה בירושלים

מתני' המוכר פירות. תנאי: **מקבל עליו רובע.** לוקח: **פרי זה.** לוקח: **מקבל עליו רובע.** הקב של טנופת לכל סאה לסאה מבוזה דרכה להיות בה רובע טנופת **לכל יותר מרובע לא כדמפרש טעמא דגמרא** [לד.] מי משום דיינא מי משום קנסא: **מפולעות.** לתולעתייהו בהכי והוא הדין לאחר לעשר: **מרתף של יין.** ויש בו מבוית הרבה: **קוססות.** יין רע כלומר עשר מבוית של יין רע לסאה מאה מבוית תורמייהו בעשר קוססות ומחיל לינים. **וגמרא** [לה:] מוקי לה כדאמר ליה מרתף זה של יין חמי מוכר לך. קוססות גרלאה לי כמו פריס יקוסס ויבס דיחזקאל (יז): **קנקנים. כליס: נשרון.** נחותו המלכות: **פיטוסות.** כליס רעים. **וגמרא** [לה:] מפרש לה: **גמ' מני רב קטינא.** הא רובע טנופת **דמתניתין** לאו **בעפרורית מיירי דעפרורית רובע** לא מחיל **מינס** אלא **בקטנית** לסאה של מבוזה: **ועפרורית לא.** בחמיה: **לרוב.** היינו עפרורית:

נותן

א) מיי' פט"ו מהל' מכלי מכירה הל' ג סמג לאוין קט טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף כ:

ב) מיי' פ"י מהל' שכירות הל' ה סמג עשין פנ טוש"ע מ"מ סי' שו סעיף ד:

ג טוש"ע סימן קמ:

ג) ד מיי' פ"י מהל' מכירה הל' יג סמג לאוין קט טוש"ע מ"מ סי' רכט סעיף ג:

ד) ה מיי' שם פ"ו הל' ז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רל סעיף ג:

הו ו מיי' שם פ"ח מהלכה יד:

הז ז מיי' שם הל' יג וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' רכט סעיף ב:

רבינו גרשום

נותן לו דמי זרע. משום דדובו לזריעה קא בעי לה ואזלינן בתר רובא: אמרו לו. חכמים אחריני נינהו ולא ת"ק: הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים. לאכילה ולרפואה ולא לזריעה. ואמאי חייב באחריות: מר אזל בתר רובא דאינשי. אמרו לו חכמים אזלי בתר רובא דאינשי דלאו לזריעה קא בעו להו דלאו כולהו בני שדות נינהו ומשום הכי סברי דאינו חייב באחריותה. ור' יוסי אזל בתר רובא דזריעה ורובא של זרע פשתן לזריעה עומד דבין ר' כורים של זריעה ל) ליח בהו חדא דלאכילה משום הכי חייב באחריותו נותן לו דמים של זריעה. אלא הני תנאי דאמרינן אי תנא קמא ור' יוסי דת"ק סבירא ליה אע"פ שזרע פשתן רובא לזריעה קיימי ומיעוט לאכילה אזלינן בתר מיעוט ור' יוסי ס"ל דבתר הרוב אזלינן ומשום הכי נותן לו דמי זרע: אי תנא קמא ואמרו ליה. דת"ק אזיל בתר מיעוט ואמרו ליה אזלי בתר רובא דאינשי והיינו פלוגתא דתנאי ורב סבירא ליה אי כר' יוסי אי כאמרו לו: ת"ר מכר לו זרעוני גינה שאין נאכלין ולא צמחו מהו. לכולמי כמה נותן לו המוכר ללוקח: ויש אומרים אף היציאה. שאם הוציא לתקן הזרע כולו חייב ליתן לו: מר סבר. ת"ק: דמי זרע קא יהיב ליה לחוד. ורבן שמעון סבר אף היציאה: ממאי. מצית למימר דרבן שמעון דת"ק סבירא ליה היציאה ורבן שמעון לא ס"ל אלא דמי זרע בלבד ואכתי הא דתני לעיל ויש אומרים אף היציאה לאו רבן שמעון היא: לעולם ר' שמעון היא דתני. ודקא קשיא לך ג) הא לא קשיא דכל תנא בתרא לטפויי מלתא קאתי ומטפי אף היציאה: ודלמא לעולם לאו רבן שמעון דמתני' היא משום דכולי מתני' רבן שמעון היא וכר' ג) חייב באחריות זוזרעוני גינה נותן לו דמי זרע ולא הוצאה. ואכתי יש אומרים דלעיל הי רשב"ג היא: ולא לתתן. כעין שמלתתין אותן שהקליפה שעל החיטין קולפין ומן הגרעינין גופה בלא הקליפה עושה ממנו סולת: סוברין. זהו אותו קליפה שמקלפת מעל החטין: מורסן. זהו מורסן הדק: פת ניפולין. שנופל מאליו ומתמקמק: מפני שהוא בנושא שכר. כדמפרשינן בב"ק (דף צט)

שהוא נושא שכר עצמו: רשב"ג אומר נותן לו דמי בשתו. שעשה לו בושת שהיה סבור לאכול ועלתה בידו שלא אכל. ודמי בושת אורחיו. שלא היה להן מזומן לאכול. וכי היכי דסבירא ליה הכא דנותן לו דמים ודמי בשתו נמי הכי סבירא ליה להיכא דזבין ליה זרעוני גינה שאין נאכלין ולא צמחו דיהיב ליה הדמים של זרע ודמי הוצאתו: כל זמן שהמפה פרוסה. על גבי הפתח: אורחין נכנסין. שכך היה סימן זה מטור לזן שרצון בעל הבית שיכנסו אורחין. אבל לא היתה מפה פרוסה אין אורחין נכנסין לפי שלא היה רצון בעל הבית שיכנסו יותר: **פי'** הרי זה מקבל. הלוקח: רובע טנופת לסאה. שבסאה דרכו שיתאספ לשם רובע הקב ולא ערבו המוכר אבל יותר ערבו המוכר ואינו מקבל: עשר מתולעות למאה. כלומר תאנים מתולעים: תני רב קטינא המוכר פירות לחבירו מקבל עליו רובע קטנית שמתאסף בפירות אבל עפרורית לא: ומקשי'

ח) נראה דל"ל לעיל כהו לגלג מדע דלמכילה וכו'. ט) ל"ל ודקא קשיא לך דלמא מיפכא הא לא קשיא וכו'. י) זרעוני גינה שאינן נאכלין מייבין באחריותן ונותן לו דמי זרע וכו'.

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה אמרו לו כר' ורבי יוסי בתר רובא דזריעה. עי' יבמות דף מז ע"ב תוס' ד"ה לעו:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה ומקורי וכו' ממון לטוב כל"ל ותניא כו' ממנה: (ב) ד"ה דמי בשתו וכו' לא מיירי מידי דמסיכא מיתי וכו' ביאליה כלל כן נראה בעיני הס"ד: (ג) תוס' ד"ה מייב וכו' משום דמרבינן. ג"ב ס"ק כילד מהגלג דף כ"ו: (ד) בא"ד ואמר נמי. ג"ב הגהת בתוס' דף קי"ב:

מוסף רש"י

המוליך חטים לטחון. לחם מממונם על כן ועליו לשלמן במים וכותבן במכתבת לסטיר הקליפה המלוכה כדי שתהא קולת נקיה (ב"ק צט:). **סובין או מורסן.** סובין גסין ממורסן ניפולין. נשבר ונופל כשלוחמין אותו (שם).

מוסף תוספות

א. ואי סבר וכו' [ש]חייב כדין אדם המזיק אף"כ מה מתרץ אימא מפני שהוא נושא שכר וכו', בלא שכר נמי לייחיב כדין אדם המזיק. תוס' ב"מ פב: ב. כדאיתא בשלהי פ' כיצד הרגל. רשב"ם. ג. גבי הניח להם אביהם פרה שאולה כסבורים של אביהם היא וטבחוהו ואכלוהו משלמין דמי בשר בזול שכן נהגו אבל מה שהזיקו לא דאונסין הן. תוס' ב"ק מ: ד. דגביבה קרובה לאונס ואביזרה קרובה לפשיעה. שם. ה. והא דפליגי (לקמן) (ב"ק כט.) אי נתקל פושע הוא או לא כגון שנתקל מעצמו ולא נתקל בשום דבר אבל הכא אביבעי ליה לעיוני אנוס הוא. שם.

נותן לו דמי חטין קטנית רובע עפרורית פחות מרובע ועפרורית רובע לא והא תניא א) המוכר פירות לחברו חטין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו רובע נישובת לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה מאי לאו הוא הדין לחטים ולשעורין שאני עדשים דמיעקר עקרי להו אלא טעמא דעדשים דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא תפשוט מינה חטי ושערי דעפרורית לא מקבל לעולם חטי ושערי מקבל עפרורית עדשים איצטריכא ליה דסלקא דעתך אמינא כיון דמיעקר עקרי להו יותר מרובע נמי לקבל קא משמע לן אמר רב הונא ב)אם בא לנפות מנפה את כולו אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא אמרי לה דינא מאן דיהיב זוזי אפירי שפירי יהיב ורובע לא טרח איניש יותר מרובע טרח איניש וכיון דטרח טרח בכוליה ואמרי לה קנסא רובע שכיח יותר לא שכיח ואיהו הוא דעריב וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה (סימן כל תרי שטרי דראבין בר רב נחמן אונאה וקבלנותא) מיתיבי א) ג)כל סאה שיש בה רובע ממין אחר ימעט סברוה דרובע דכלאים כיותר מרובע דהכא וקא תני ימעט לא רובע דכלאים כי רובע דהכא דמי אי הכי אמאי ימעט משום חומרא דכלאים אי הכי

אימא

נותן לו דמי חטין. שהרי הפחיתו במדה דאיהו הוה מזבין ליה עם החטין דעפרורית מקבל לוקח אבל לחזור ולערב אינו יכול דהשתא עושה עולה בידים וכתיב (ויקרא יט) לא תעשו עול וגם לוקח לא מחיל אלא מה שנתערב מעצמו עם התבואה בע"כ של מוכר וכשבורר הצרור ומשליך חוץ היזק בידים הוא שאותן צרורות היו לו שוין כמו חטין וא"כ לא חשיבי ליה היזק גמור דמ"מ הן גופן אינן שוין כלום ליחייב מיהא משום דינא דגרמי כגון השורף שטרותיו של חבירו והמקדש בכרם והזורע כלאים בשדה חבירו דבהיא שעתא קגזיל ליה מיד ממונו אע"פ שאינו ניכר ט) דהא פסקינן הלכתא בב"ק (דף ק.) [כר"מ דדאין דינא דגרמי ואמרינן נמי התם הוה עובדא וכפייה רפרס לרב אשי ואגבייה כי כשורא לגלמי [שם נח:] וגרמא בנזקין דקיי"ל (ב) דפטור היינו כגון שולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן שההיזק ניכר אבל אינו עושה אותו בידים אלא גורם עכשיו שיבא היזק ממילא לאחר זמן אבל דינא דגרמי בידים הוא מזיק אלא שאין ההיזק ניכר]: ומשני **קטנית מקבל עליו רובע.** כדתני רב קטינא אבל עפרורית פחות מרובע משהו הוא דמקבל אבל רובע בעפרורית כיתר מרובע בקטנית לא מקבל: **חטין מקבל עליו כו'.** כלומר אם חטין מוכר לו מקבל עליו לוקח כו'. קטנית אורחיה לגדל בחטין ונישובת בשעורים ועפרורית בעדשים. נישובת קש שניזרה בנישוב: **מאי לאו הוא הדין לחטין ושעורין.** דמקבל עליו רובע עפרורית והאי דקתני לה גבי עדשים אורחא דמילתא קתני שמיני טנופת הללו מצוין זה בכה וזה בכה: **דמיעקר עקרי להו.** ולא קולרין הלכך שכיח בהו עפרורית טפי: **אלא טעמא כו'.** כלומר כיון דאמרת דמיעקר עקרי להו והלכך שכיח בהו עפרורית טובא א"כ דוקא נקט בעדשים רובע עפרורית משום דשכיחי בהו אבל חטי ושערי אין לומר רובע עפרורית דהא לא שכיח כ"כ תפשוט מיהא סיוע לדבריך שהיית מתרץ עפרורית פחות מרובע דאם איתא דה"ה לחטי ושערי ליתני רובע עפרורית בחטין ואנא אמינא כ"ש בעדשים: **לעולם.** אימא לך חטי ושערי מקבל רובע עפרורית ודקשיא לך ליתנייה גבי חטין וכ"ש עדשים אצטריכא ליה כו': **אמר רב הונא אם בא.** לוקח להקפיד בטנופת דנראה בעיניו שיש בו טנופת יותר מרובע ובא לוקח לנפותו לדעת אם יש שם יותר מרובע ונמצא בו יותר: **מנפה את כולו.** ויחזיר לו המוכר חטין כנגדן או מעות ולא יאמר רובע כבר מחלת והמותר אשלם לך: **אפירי שפירי יהיב.** דלא מחיל טנופת כלל אלא מפני שטורח הוא לנפותו בשביל דבר מועט והלכך כי ליכא אלא רובע לא טרח לוקח לנפותו דכי אמר ליה מוכר ללוקח אני אומר שפירות יפין הן ואם תאמר אינן יפין או טרח ונפה אותם או אייתי ראיה כמה יש טנופת ואשלם לך ובשביל רובע לא טרח דילא שכרו בהפסד טרחו אבל כי איכא יותר מרובע טרח לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה את כולו דדבר קל הוא לגמור הניפוי מאחר שהתחיל והלכך לא מחיל ומיהו היכא דליכא אלא רובע אם בא לנפות הרי בטלה דעתו ופטור מוכר: **ואמרי לה קנסא.** דמן הדין אפי' טפי מרובע מחיל איניש ואפירי דלאו שפירי מכל וכל יהיב לוקח זוזי שיודע הוא דדרך תבואה להיות בה טנופת ומחיל הלכך רובע לא קניס דהא שכיח וליכא למימר דערובי עריב בידים אבל יתר מרובע לא שכיח בתבואה ואיכא למימר דאיהו המוכר הוא דעריב בידים וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה דאיכא למימר כוליה עירב. ונפקא מינה דאי ידעינן ביה דלא עריב אפי' טפי מרובע הוי מחילה וקנה לוקח והיינו דאיכא בין דינא לקנסא: **מיתיבי.** אלישנא קמא דאמרי ליה דינא קפריך ולא אקנסא: **כל סאה.** תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט דלא ליהוי רובע ואח"כ יזרענו וכן פי' רבינו חננאל. א"נ נזרעו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו בהשרשה כדנפקא לן בפסחים בפרק כל שעה (דף כה.) מהמלאה [דברים כב] והזרע זרוע מעיקרו בהשרשה ובספרי ג) נמי תניא לה בהדיא התבואה משתשריש: **סברוה דרובע דכלאים.** האוסר התבואה משום כלאים חשוב הוא מן התורה ולא בטיל כי היכי דחשיב יותר מרובע טנופת לגבי מכירה דלא בטיל והוא הדין דפחות מרובע דכלאים בטל כרובע דטנופת: **וקתני ימעט.** ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו פחות מרובע. ואע"ג דאיסור כלאים חמור הוא שאין ב"ד יכולין להפקיע איסור אפ"ה לא מחמרינן ביה למימר דכיון דטרח ליטרח בכוליה לנפותו כולו כ"ש גבי מכירה דקיל שהרי ב"ד יכולין להפקיר ממון של זה לחבירו דהוו להו למימר ימעיט ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו רובע ואע"ג דאפירי שפירי יהיב איניש זוזי ובטפי מרובע עביד דטרח בכוליה ולא מחיל אפ"ה כיון דרובע מחיל איניש בטפי מרובע נמי יעמידנו על רובע ולא ינפה את כולו וקשיא לרב הונא דאמר מנפה את כולו. ומיהו הוה מצי לתרוצי דלא דמי טעם דטנופת לטעם דכלאים כל כך דהתם במחילה תליא מילתא דרובע מחיל איניש משום טרחא אבל יותר מרובע לא מחיל איניש אפי' פחות מרובע שבו דנקל לו לטרוח בכולו מאחר שמתחיל אלא דעדיפא מינה קמתרץ ליה: **כרובע דהכא דמי.** דשניהן בטלין מן הדין והלכך די במיעוט דהא אפי' מיעוט לא הוה צריך דהא בטיל אלא חומרא בעלמא הוא כדמפרש ואזיל אבל יותר מרובע דכלאים אימא לך שאם בא למעט ממעט את כולו: **אי הכי.** דמשום חומרא דכלאים ממעט ולא מן הדין:

אימא

נותן לו דמי חטין. פי' ריב"ס דהיינו כר"ש דאמר (ב"ק לח:) דבר הגורם לממון כממון דמי דמחייב בגזל חמץ ועבר עליו הפסח ד)[ובא אחר ושרפו] א ולר"י נראה דאתי אפי' כרבנן דהתם ודאי לאו כממון דמי שאינו שוה לשום אדם כלום אלא (א) ה) לגזילה ליפטר בו אבל הכא הוי כאילו גזל חטין עצמן שהוא מוכר צרורות לכל אדם כמו חטין ב ולא דמי לשורף שטרותיו של חבירו (ב) דהתם ו) ניירא בעלמא הוא דקלא ליה ולא את החוב:

סאה שיש בה רובע ימעט. פי' ר"ש ימעטו ואח"כ יזרענו ג א"נ אם נזרעו ולא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם תקנה שכבר נשרשו ונאסרו בהשרשה ואין נראה דלשון ימעט משמע שכבר (ג) נשרשו ור' יוסי נמי דקאמר יבור משום דמיחזי כמקיים כלאים וקודם שנזרעו לא מיחזי כמקיים כלאים ועוד דבפרק קמא דמ"ק (דף ו. ושם) מייתי לה בהדיא על זרעים המחוברים אלא דנראה דמיירי הכא במחוברים לקרקע ומה שפירש דאם נשרשו אין להם תקנה אגב חורפיה לא עיין דלא אמר הכי פרק כל שעה (פסחים דף כה.) אלא גבי כלאי הכרם ד אבל כלאי זרעים מותרין הן באכילה ובהנאה ז) כדמשמע פרק כל הבשר (חולין דף קטו.) דפריך אלא מעתה כלאי זרעים ליתסרו דהא כל שתיעבתי לך הוא ומשני מה בהמתך היוצא ממנה מותר ה אף שדך כן ו ואלישנא דקנסא פריך דקתני ימעט ולא קנסינן פחות מרובע אטו רובע אבל אלישנא דדינא לא מצי פריך דלא דמי דהתם משום דטפי מרובע לא מחיל כו' ז כדפירש ר"ש גופיה דה"מ לשנויי הכי ומיהו יש לייש דפריך נמי אלישנא דדינא שפיר דכל שדרך בני אדם להסיר כלאים הוי אם לא הסירם ולכך הואיל ודרך בני אדם כשבאין לנפות מנפין הכל בכלאים נמי ליהוי כלאים ח עד שיסיר הכל מכל מקום ללישנא דקנסא מיושב טפי והוי מצי לשנויי דסבר כר' יוסי דאמר יבור אלא רוצה להעמיד כדברי הכל:

אימא

מסורת הש"ס

א) מ"ק ו. כלאים פ"ב מ"א, ב) [ב"ק ס.], ג) [כי תלא כב ט], ד) ר"מ, ה) לגזלן ר"מ, ו) [ב"ק לח. וע"ש דרבה גופיה הוא דקאמר השורף שטרו של חבירו פטור דאמר ליה ניירא קלאי מינך], ז) [כדאיתא להדיא רפ"ח דכלאים כלאי זרעים וכו' ומותרין באכילה וכ"ש בהנאה],

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה נותן כו' דהא פסקינן הלכתא בב"ק. קשה לי הא מרא דשמעתא הוא רבה והוא סובר בב"ק דהשורף שטרותיו של חבירו פטור. ומה"ט הוצרכו תוס' באמת לחלק וליתא לקושית מהרש"א:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נותן וכו' אלא לגזלן ליפטר: (ב) בא"ד שטרותיו של חבירו דפטר ליה רבה התם דהתם ניירא בעלמא: (ג) ד"ה סאה וכו' משמע שכבר נזרעו ור' יוסי:

מוסף רש"י

נותן לו דמי חטין. שאין דרך לצורכן והן נמכרין בתוך החטין (ביצה לח:). שיש בה רובע. רובע הקב, אחד מכ"ד מסאה, ימעט. שאם זרע רובע הקב ימעטנו ויעקרנו (מו"ק ו:).

מוסף תוספות

א. חייב האי ששרפו לשלם לגזלן דמיהם דדבר הגורם לממון הוא שאם היה בעין היה מחזירו גזלן לבעליו ופטור. רש"י ב"ק לח: ב. ועפר הנמכר בממון כגון עפרות זהב הוא. ריטב"א. ג. כיון דאורחייהו בהכי אין בזריעתם משום כלאים דלא חשיב אלא כמין במינו. ריטב"א. רבינו יונה. ד. דכתיב (דברים כב) פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הכרם. רשב"א. ה. כלומר דהרכבת כלאים היוצא ממנו מותר. ריטב"א. ו. ומיהו ודאי אפי' קודם זריעה אם יש בו רובע זרע ממין אחר ימעט דכלאי זרעים זריעתן וקיומן אסור. ר"ן. ז. אבל לענין כלאיים וכו' כיון שימעט מרובע שרי דשוב אין שם כלאים. רבינו יונה. ח. [ד]כשני מינים דמי. שם.

עין משפט נר מצוה

יז א ב מיי' פי"ח מהל' מכירה הל' יא סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סימן רכט סעי' א:

יח ג מיי' פ"ב מהל' כלאים הל' א סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רצו סעיף ה:

רבינו גרשום

ועפרורית רובע לא מקבל והתניא וכו' רובע נישובת. היינו אבק קש שנישוב: עדשים מקבל עליו רובע עפרורית. אלמא דעפרורית מקבל רובע וקשיא. ומשני לעולם בשאר פירות פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל ושאני עדשים דקתני דרובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו עם השרשין מן האדמה ומייתי בהו עפרא. אבל חיטי ושערי ושאר פירי דחצדי להו מיחצד ולא מייתי עפרא בהדיה פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל. השתא דוק מינה טעם דעדשים רובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא מקבלי רובע. השתא לפשוט מינה דעפרורית דחטי ושערי רובע לא מקבל אבל פחות מרובע מקבל. והכי נמי אמר רב קטינא דפחות מרובע מקבל. והאי מילתא בניחות' גרסי' לה. ומקשי' לא לעולם מהא לא תפשוט דחטין ושעורין רובע ממש מקבל עפרורית ועדשים אצטריכא ליה למתני דסד"א וכו' קמ"ל דאפי' הכי לא מקבל אלא רובע ותו לא והוא הדין נמי לגבי חטי ושערי. וקשי' לרב קטינא: אמר רב הונא להיכא דאיכא יותר מרובע טינופת ובא לוקח לנפות כלומר לנקות מנפה את כולו. אפי' פחות מרובע: אמרי לה דינא. דמאן דיהיב זוזי אפירי שפירי קא יהיב. ואפילו הכי אי אית בה רובע טנופת לא טרח לנפות איניש ולהיכא דטרח בטלה דעתו אצל כל אדם ולא משגחינן ביה ומקבל בעל כרחו. אבל יותר מרובע טרח לנפות וכיון דטרח טרח בכוליה ומנפה את כולו: ואמרי לה קנסא. דקנסינן ליה משום דרובע שכיח בפירות יותר מרובע לא שכיח והואיל דאיכא יותר מרובע איהו הוא המוכר דעריב בהו בידים ממש משום אונאה וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה ומנפה להו: מיתיבי סאה שיש בה רובע ממין אחר חשיב כלאים וימעט. משום דאפי' חטי ושערי חשיב כלאים מדרבנן: סברוה דרובע דכלאים בדין יותר מרובע דהכא דמי דכי היכי דיותר מרובע גבי מקח וממכר חשיב גבי כלאים נמי. וקתני ימעט עד דליתא רובע. ולא מכל וכל ימעט. הכא נמי להיכא דאיכא יותר מרובע ימעט הטנופת היותר עד רובע. וקשי' לרב הונא דאמר הבא לנפות מנפה את כולו לא רובע דכלאים לא הוי כיותר מרובע אלא כרובע דהכא דמקח וממכר דמי דמקבל עליו: אי הכי אמאי קתני ימעט. ליהוי כפחות מרובע ולא יצטרך למעט: משום דחומר דכלאים שאני דאיסור הנאה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות